

יום ג' כ"ד אלול תשע"ה

סה באור הגולה

הלכות תפלין סימן לו

לז זמן הנחת תפלין, ובו ג' סעיפים:

א מנחות סד ב' ראש
השנה י' ג טור
ד סלא"ש ת סנה
סב

א * גדול (ה) (א) שֶׁכֶּר מַצּוֹת תַּפְּלִין, וְכֵל מִי (ב) שְׁאִינוּ מְנִיחִים הוּא (ג) בְּכָלל פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל (ו) בְּגוֹפוֹן: ב * מַצּוֹתָן לְהִיּוֹתָם עָלָיו כֹּל הַיּוֹם. אֲבָל מִפְּנֵי שְׁעָרֵיכֶם גּוֹף גָּדוֹל שֶׁלֹּא יָפִים בָּהֶם וְשֶׁלֹּא יִסִּית דַּעְתוֹ מִמֶּה, וְאֵין כָּל אֶדָם יָכוֹל לָזַהֵר בָּהֶם, נִתְּנוּ יִשְׂרָאֵל לְהִנָּחֵם כֹּל (ו) וְגו'. הַיּוֹם. וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיף כָּל אֶדָם לָזַהֵר בָּהֶם (ה) לְהִיּוֹתָם עָלָיו (ו) * בִּשְׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע (ז) וּתְפִלָּה: ג * הַקָּטָן (ח) הַיּוֹדֵעַ לְשִׁמּוֹר תַּפְּלִין בְּטַהֲרָה שֶׁלֹּא יִישָׁן וְשֶׁלֹּא יִפִּית בָּהֶם: הֵגֵה וְשֶׁלֹּא לִקְנֹס בָּהֶן לְבִית־הַכֶּסֶּפֶס (ישי"י ספר לילוב הנוהל), חֵיב

שערי תשובה

[2] הַיּוֹם. עֲבָדֵיט, וְכִבְר מִכְבְּרֵי כּוֹחַ לְעִיל סִיט לִד עֵיש. וְנִרְאָה עֵישִׁי לֹא דִקְלָא וְהִיא עֲרֵב דִּישִׁי שְׁאֵין לְהִנָּחֵם, שְׁלִפִי הַשֶּׁמֶס שֶׁכֶּבֶר נִתְּנָהוּן קְדֻשָּׁת שְׁבֶת וְהִנָּה מִשּׁוֹם דְּחֻסְפָּת שְׁבֶת דְּאִלְרִיטָא, דְּאִיכּוּ עִם חֻסְפָּת דִּישִׁי דְּאִלְרִיטָא כְּמִישׁ הַבִּי סִי רַסָּא עֵישִׁי, וְעֵין בְּטוֹרִית שְׁמִיטָה־עֲדָתָה חֲלָק אִיחַ סִי ז' וְסִי ח' שְׁהֻכִּית דְּלִיבָא אֲסוּדָא בְּנֵה מִרְיָא וְהַנְּהִיג לְהִנָּחֵם מִבְּעֵי קָרָם שְׁמַחֲלִי קְדֻשָּׁת שְׁבֶת אִין מוֹחִין בְּדוּ, אִף עִם בְּסִיטָן כִּי חֵב בָּשֶׁם הַמִּקְבֵּל מִהֲרִיר בְּנִיטָן בָּהֶן וְיִל שְׁשָׁעֵל לְכַסֵּה גְדוּלִים בְּאִי"ו וְאִמְרוּ לוֹ שְׁאֵין לְהִנָּחֵם תַּפְּלִין בְּעֵישִׁי:

(3) בְּגוֹפוֹן. וְנִרְאָה שְׁאִינוּ מְנִיחִים בְּשִׁבְלֵי בּוֹר מַצּוֹה, אֲבָל הִנָּה לְהִנָּחֵם מִשּׁוֹם דְּבִעֵי גּוֹף גָּדוֹל וְהַקָּל יִכָּל לָזַהֵר בָּהֶם בִּשְׁעַת קֵישׁ וּתְפִלָּה סִיט לֹא בְּכָלל פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל הוּא, הִרָא"ש: (ג) הַיּוֹם. וְיִמֵּי עֵסֶב שֶׁמֶן לְמִנִּיתָם שְׁנֵית בְּמִנְחָה, וְכַעֲרֵב־שְׁבֶת לֹא יִנָּחֵם, שְׁלִיחַ, וְנִיט תַּפְּלִין דְּרִית בְּמִנְחָה:

באור הלכה

* מַצּוֹתָן וְכוּ'. עֵין בְּפִרְי־מְגִידִים שֶׁמִּסְתַּפֵּק אִם מִן הַתּוֹרָה חֵיב כֹּל הַיּוֹם, אוֹ מִן הַתּוֹרָה דִּי בְּרַגַּע אֶחָד שְׁמִיטָה, וּמִדְּבָרָן כֹּל הַיּוֹם, וּבְשִׁלּוֹה עֲבָשׁוּר שְׁאֵין לֵנוּ גּוֹף גָּדוֹל: וְיִמְסִיק דְּעִקְרָן שֶׁל דְּבָרִים, דָּאִם לֹא הִנִּית יוֹם אֶחָד כָּלל לְתַפְּלִין בְּשִׁל מַצּוֹת עֲשׂוֹת, וּבְהִנָּתִי רַגַּע עָלָיו קָרָם הַמַּצּוֹה, אֲבָל מַצּוֹה מִן הַמִּקְבֵּר מִן הַתּוֹרָה לְהִיּוֹתָם עָלָיו כֹּל הַיּוֹם וְכוּ' עֵין שִׁם. וְכַסְפֵּר יִשְׁעוֹת־יִצְחָק סָסֶק דְּמִן הַתּוֹרָה מַצּוֹתָן כֹּל הַיּוֹם, עֵין שִׁם. וְעֵין בְּסִפֵּר אֱלִיָּה רַבָּה שְׁמוּכָח מִדְּבָרֵי דְּמִי שִׁיּוּעַ שְׁעָל לוֹ גּוֹף גָּדוֹל, אִין לוֹ לְפָסֶר אֶת עֲצָמוֹ מִמַּצּוֹת תַּפְּלִין כֹּל הַיּוֹם, וְשִׁשּׁוֹת דְּבָנָתוֹ אִם יוֹדֵעַ שִׁיּוּכָל לָזַהֵר אֶת עֲצָמוֹ גִּם־כֵּן מִתַּשּׁת הַדַּעַת, דְּהִנָּהוּ עֲלִיב־לִפְנֵים מִשְׁחֹחַ וְקִלּוֹת־רִאשִׁיט, כְּמוֹ שֶׁכְּתֻבָּנוּ לְעִיל בְּסִיטָן כַּח, עֵין שִׁם. וְעֵין בְּסִפֵּר מַעֲשֵׂה־רַב שֶׁכְּתֹב, דָּאִם חוֹשֵׁשׁ לְהִנָּחֵם בְּפִגִּי הַבְּרִיּוֹת מִמֶּה בְּשִׁל־יָד לְבָר, וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב לְעֲשׂוֹת שְׁלִי־רִאשׁ קָטָן וְהַרְצוּעוֹת וְהָיָה בְּסִיטָן מִכְּסוּת, מִלִּילָף בְּשִׁל־יָד לְבָר, עֵר כָּאִן דְּבָרֵי, וְאִשְׁרֵי הַמִּקְבֵּר בְּרִית, כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ חֲזוֹ"ל בְּמַגִּלָּה כַּח שֶׁאֵלּוּ מִלְּמִידֵי אֶת רַבִּי יוֹרָא בְּסָה הַאֲרַכָּה יָמִים, אִמְרוּ לָהֶם וְכוּ' וְלֹא הִלְכְּתִי אֲרַבֵּעַ אֲמוֹת בְּלֹא תוֹרָה וְכָל תַּפְּלִין: * בִּשְׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה, וּמִנָּחֵם עֲזָרָה (סִרְטִי"ע סִפְטָרָן כְּתֹב בְּחֻשְׁבָּה שֶׁמֶן לְהִנָּחֵם שְׁנֵית בְּמִנְחָה¹⁰), וְכַעֲרֵב־שְׁבֶת לֹא יִנָּחֵם, שְׁלִיחַ¹¹: * קָטָן וְכוּ', נִרְאָה שִׁשּׁוֹת דְּלִדְעָה הַמַּחֲבֵר, אִם מֵאִינָה טַעַם לֹא קָנָה אֲבִיר עֲבָדוֹ תַּפְּלִין, כְּגוֹן שֶׁלֹּא הֵיךְ יָכוֹל לְשַׁמֵּר בְּטַהֲרָה וְכִהְיָ נִרְאָה, וְנִשְׁפָּה בּוֹ בֵּן יָגֵ' שִׁמִּים יוֹם אֶחָד, שׁוֹב אִין עַל אֲבִיר מַצּוֹת חֲנוּךְ, דְּאִישׁ הוּא וְחֵיב מַעֲצָמוֹ בְּכָל הַמַּצּוֹת, וְאִם אִישׁ עֵי הוּא, כֹּל יִשְׂרָאֵל חֲסִידִים בְּנֵה, וְכְּמוֹ שֶׁכְּתֹב הַפִּרְי־מְגִידִים בְּפִרְי־קָטָן ד':

מִנָּחֵם עַל מַצּוֹת וְלֹא עַל הַקְּרִיטָא, וְגַם הַשִּׁל־יָד אִין מִנָּחֵם עַל מַקְוֵמוֹ הַפִּרְי־מְגִידִים בְּכָלל כֹּז שֶׁכְּתֹב שִׁם דְּתַפְּלִין שֶׁמִּנָּחִין שֶׁלֹּא מִמְקוֹמָן בְּרִי הֵם בְּמִנָּחִין בְּכִיסוֹן. וְעֵין לְעִיל בְּסִיטָן כֹּז בְּבִאֹר הַלְכָה שֶׁהֲאִרְכְּנוּ בְּנֵה: (ד) בְּגוֹפוֹן. וְרִיבֵי סָסֶק בְּשִׁיטֵי רִאשִׁי־הַשֶּׁנָּה יו, דְּאֶפְסֹל הוּא אִישׁ בִּינּוּי, דְּדִרְכּוֹ שֶׁל הַקְּדוּשָׁה־בְּרוּךְ־הָא לְהַטוֹת הַפָּר כְּלִפִּי חֲסֵד, מִפְּנֵי שֶׁמִּקְצָא בְּחוּף עֲנוּתֵי עוֹן זֶה, כִּי חוֹכְהַ מְכַרֵּעַת וְהוּא מְכַרֵּחַ לִידֵד לְגִיהֶנֶם; וְאִם חֵס וְשִׁלּוֹם גִּם־כֵּן עֲנוּתֵי מְרַבִּין מִזְכִּיחֵי, נִדְּוֹן בְּגִיהֶנֶם יִיב חֲדָשׁ וְאַחֲרֵי־כֵן גּוֹפֵן כֹּלָה וְנִשְׁמַתָּן נִשְׁרָפֶת רִירוֹת מִפְּנֵי אֶפְרָן מִתַּח כְּפוֹת רִגְלֵי הַצַּדִּיקִים. וְעֵין שִׁם בְּחוֹסְפּוֹת דָּכֵל זֶה בְּשִׁלָּא עֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. (ג) וְעֵין פִּי גְדוֹל כֹּחַ הַמַּצּוֹת כִּלְכֵּף, וְלִהְפֹּף הַעֲנֵשׁ, דְּחֻמְנָא לְעָלֵן, לְכֹן יִזְהַר כֹּל אֶדָם לְקַנּוּת תַּפְּלִין מִסּוּפֵר מִמֶּה וְיִרְא־שְׁמִים וּבְעִל־תוֹרָה, וְכֵן רַצּוּעוֹת יִקְנָה מֵאִישׁ נֶאֱמָן כְּרִי שִׁיחָה בְּטוֹם שְׁנַעֲבָדוֹ לְשִׁמּוֹן מַעֲוֹרֹת טְהוֹרוֹת, כִּי מִי שֶׁהוּא מְנִיחַ תַּפְּלִין פְּסוּלִים, לֹא לְבָר שְׁאִינוּ מְקִיִּם הַמַּצּוֹת אֵלָּא (ד) שֶׁמִּכְרֵךְ בָּהֶם וְכִסָּה בְּרִכּוֹת לְכַשְׁלָה שֶׁהוּא עוֹן גְּדוּלָּה, וּבְעֲנוּתֵינֵי הַרְבִּים רַבָּה הַמִּכְשָׁלָה בָּהֶם שְׁקוּנִים תַּפְּלִין וְרַצּוּעוֹת מִמֶּה דְּהוּא לְפִי שְׁמוּכְרִים גְּדוּל, וְכֵן אִינִם מְרַבְּעִין, עוֹד יִתֵּר קִלְקוּלִים שֶׁמִּצְוִי בָּהֶם בְּצַח כְּתִיבָתָן. וְכֵן יִרְא־שְׁמִים יִתֵּן אֵל לְבוֹ: אִם עַל מִלְּבוּשָׁיו וְכִלְיוֹ הוּא מִהֲרֵי שִׁיחָה בְּתַקְרָם, מִכָּל־שֶׁפֶן בְּחַפְצֵי שְׁמִים שֶׁלֹּא יִצְמַעֵם וְיִחוּס עַל הַכֶּסֶף, אֵלָּא יִתֵּר לְקַנּוּת אוֹתָן שֶׁהֵם בְּדִבְרֵי בְּשָׂרִים אִף שֶׁמִּתְחִידֵם רַב, וְכִתֵּב הַדְּרִכ־מִשָּׁה בְּשִׁם הַמִּרְכָּכִי: יֵשׁ לָאֶדָם לְהִדָּר אַחֵר תַּפְּלִין גָּאִים, שְׁנֶאֱמָר "זֶה אֵלֵי וְאִנּוּהִי", דְּהִנָּהוּ שֶׁכְּתֹב לְבָלֵר אֲמֵן בְּכֻתֵּב גָּאֵה וּבְרִי גָאֵה וּבְקִלְמוֹס גָּאֵה וְקִלְפִים גָּאִים: ב * (ח) לְהִיּוֹתָם עָלָיו. דְּכּוֹמֵן קָצֵר בְּנֵה בָּקֵל יָכוֹל לָזַהֵר מִהַפְסָה וּמִהַפֶּסַת הַדַּעַת: (ו) בִּשְׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע. דְּכֵל הַקְּדוּרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּלֹא תַּפְּלִין¹² כְּאֵלּוֹ מַעֲדֵר עֲדוּת שֶׁקֶר בְּעֲצָמוֹ¹³, וְאִם לֹא נִדְּוִמֵן לוֹ אֵז, אוֹ שִׁקְיָה חוֹלָה מַעֲיִם בִּשְׁעַת מַעֲשֵׂה, כֹּל הַיּוֹם זְמַנוּ וּמִחֻב לְהִנָּחֵם עֲלִיב־לִפְנֵים כְּרִי שֶׁלֹּא יִכְטֹל יוֹם אֶחָד מִמַּצּוֹת תַּפְּלִין: (ז) וּתְפִלָּה. וְעֵין לְעִיל סִיטָן כַּח סִיטָה יָגִי. וְנִזְהַר לְכָל אֶדָם, אֲבָל אֲנָשִׁי מַעֲשֵׂה גִוְהִין לְלִמּוֹד אַחֵר תְּהַפִּלָּה בְּתַפְּלִין: (ס) אִף יֵשׁ לָזַהֵר שֶׁלֹּא לְדַבֵּר בָּהֶם (ו) דְּבָרִים בְּטָלִים, דְּמִלְכָּד אֲסוּר דְּבָרִים בְּטָלִים הוּא כֹּא עֲלִי־דִירָתָה לִידֵי הַפֶּת הַדַּעַת. וְעֵין לְעִיל בְּסִיטָן כַּח סִיטָה יָגִי: (ח) הַיּוֹדֵעַ. דְּקָרָם לְכֹן אִין רִשְׁאֵי לְהִנָּחֵם תַּפְּלִין וְלֹא

שער הציין

(6) בְּגוֹרְאֲבָרָם בְּשִׁם הַחֻסְפּוֹת וְהִרָא"ש: (3) וְצִדִּיק עֵינֵן קָצֵת עָלָיו מִשִּׁיט דְּרִאשִׁי־הַשֶּׁנָּה יו עֵי"א לְמַה צָרִיף לְחַרֵּץ דְּאִרְיֵי בְּמִנְחָה עַל מַצּוֹתָה, יִתְרֵן בְּכִסָּה יִקְנָה. וְיֵשׁ לִישׁב: (ג) חֲסִידֵי אֶדָם: (ד) פִּרְי־מְגִידִים: (ס) בְּפִרְי־חֻסְפִּי: (ו) מַעֲשֵׂה־רַב:

הלבנות תפלין סימן לו לח

אָביר *לִקְנוֹת לוֹ תַּפְלִין (ט) לִחְנוֹכוֹ : הֵגָה *וַיֵּשׁ אֲמֻרִים *דִּתְּאֵי קֻטֵּן (י) דִּזְקָא שֶׁהוּא (יא) בֶּן י"ג (ד) (ד) שְׁנִים וַיּוֹם
אַחַד (בַּעַל הַעִיסוּד), (יב) *וַיִּבֶן נִהְגָּה וְאִין לִשְׁנוֹת (דַּבְּרֵי עֲצֻמָּה) :

לח דיין מי הם החייבים בתפליין והפטורים, ובו י"ג סעיפים:

א (א) אֲחֻלָּה מַעִים (ב) פֶּטוּר (ג) מִתְפַּלֵּין: הִגָּה אֶפְסֵל אֵין לוֹ (ד) צַעַר, אָכֵל שְׁאָר חֻלָּה אִם מַצְטַעַר בְּחֵלּוֹ וְאֵין דַּעְתוֹ מִיִּשְׁבָּת עָלָיו (ה) פֶּטוּר וְאִם לֹא חֵיב (מַרְדִּכִּי אִיחָ וּמִסְמָנֵי פ"ד): **ב** (ו) בְּמֵי שְׂפָרֵי לוֹ שְׂאִינוּ יָכוֹל (ז) לְהִתְפַּלֵּל בְּלֹא הַפְּסָחָה, מוּטָב שְׂפִיעֵבֵר וְזֶמֶן הַתְּפִלָּה מִמָּוָה שִׂיתְפַּלֵּל בְּלֹא גוּף נָקִי (חֲצִין לְקַטֵּן סִימָן פ.) וְאִם יִרְאֶה לוֹ שְׂיֻכָּל לְהַעֲמִיד עֲצָמוֹ בְּגוּף נָקִי (ח) בְּשַׁעַת הַקְּרִיאָה שְׁמַע, יִצִּיחַ תְּפִלִּין בֵּין אֶהָבָה לְקְרִיאַת שְׁמַע (ט) וְיִבְרָךְ: **ג** (י) יְנִישִׁים וְעֶבְרִים פֶּטוּרִים מִתְפַּלֵּין מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַצּוֹת עֲשֵׂה (יא) שֶׁזֶמֶן קָרָא: הִגָּה וְאִם (יב) הַנְּשִׁים רוֹצִין לְהַחֲמִיר עַל עֲצָמָן (יג) מוֹתִים בְּכָדָן (כִּלְיֹת): **ד** יְהֻנָּנִים תְּפִלִּין צָרִיף (יד) לְהֵר מִהֲרַהֲרֵר תַּאֲוֹת (נ) אִשָּׁה: הִגָּה וְאִם אִי אֶפְסֵר לוֹ בְּלֹא הֲרַהֲרִים, מוּטָב (סו) שְׁלֹא לְהִנָּחִים (כִּלְיֹת וְאִתּוֹ):

פאר הייט

[illegible]

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

(ז) שנים. עבדי'ט. וכל שהוציא לייב יום אחד אף שאין ידעו שהביא שערות תכב בתפילין מדינה כחמת חזקה ודבא. דכל שהוציא לכלל שנים חזקה הביא סיגנים, וצנן לקנן מי נה לענן שנת העבור ושאר דינים כזה:

(ח) מתפילין. וצנן כחיי שבתם ורפלו לא הית תפילין מעולם אין לברך שהטנינו דינן ודחילה ודמיתה (צנן כחיי מי כח ובתשי שס), וכן פסיוס ספר ונשואי כנו ולזה נדחו הראשון אין לברך שהטנינו, ובלתי בו זכר יש מברכין שהטנינו ולכן אין מברכין בשעת הפילה, ואפלו בלתי בו בבור פמי'ש ש"ף

ורבם המ"א אין רוצה להחמיר בשעת ק"ש ותפלה מטר פמי'ש ב

באור הלכה

* לקנות לו, ויש לעצא אם יש לו שני כנים אם חזב לקנות תפילין עבור כל אחד, או שיוצא בפה שיתחב מחתלה לבנו האחד, ואחר הפתלו ויחבם לבנו השני; וכן ביטל לו בן אחד, והוא משיג לשאל עבורו תפילין או שתתן לו את תפיליו לקראת שטע והתפלה בכל עת החפזו דהניו עד שישעשה לאיש¹⁵), אם יוצא בפה, ואפשר מה דנקט במבוא (סוכה ד' מג) "אבי קנה לו תפילין" מינו דנאק בזכונם שישי מניחין תפילין על היסוד, ואין מצוי שישאל אחד לחברו תפילין, מה שאין בן פונמנו; תדע, ולא נקט בן בלילב¹⁶ * וכן מצאתי בפ"ח שש"שטע קצת פקדוניו, ויש לדחות, ידע שם ש"שטע ענין: "אב ואמריו רבו", קבב הפירקונים וזה לשונו: ואני יוצא בפה הוא י"ג שנים איתו חזב יש על אביו, ואיש בפני עצמו הוא, ואם הוא צעיר, כל וישאל מצוין למחיתו; ויש לומר, י"ג שנים ולא הכיב ב' שערות, ויפרי זה יש לומר שהוא הדין עד רב שנתיים אם לא הכיב ב' שערות חזב למחול, עד כאן פקרי. ואף דאז חזב מריקא מחמת תנקה דרבא, וכמו שהביא בש"שטע חשבוה, אף על"פ כן יש לומר ולא קטע מאביו מצות חזק כל וזמן שאין דרעו שהכיב ב' שערות, אבל כל זה חזק גדול, ועין לקטן בסיון רכה סוף, ב' דלשעצשה הבן י"ג אביו מדרך "ברור" ש"שטע", ויטנו ספוצת חזק לפי מה שפסב סגוראבאקטס שם, ולא קטע ש"שטע אף דמחל קבב דרבא לשעצשה שהכיב ב' שערות, ולא בודא דלענן חזק שהוא דרבנן עובל לסמן כל חזק דרבא. ותאמת יורה דרעו, שלא אביו הפריק פקדים את ספר העשר, חלק ב' ש"שטעו ציון לא נכנס, כי לפי מה שפסב שם מוכח ש"שטע לא נזכר במסרא האי דינא כלל לענן סגורא דרבנן, ומשטע מה דלא היה על זה פקתא כלל רק לענן דאוריבא שאין בן י"ג מוכב בתפילין פי אם ש"שטע לשטור תפילין, והכיב על זה המכילקא דאיה סגורא "ושמרת את תחנה הזאת", עין שם, והוא אפילו אם הכיב ב' שערות, ואני דחייב מוצה תנפור שם ע"ש. ולענן קבב הפריקונים, אם לא ש"שטע אביו לזה, וכן בספר פקדוניסין וכו' שפסב בתפילין, וזה לש"שטע העשר, אבל אן קימא לו כדעת כל הפוקים וזו שפסב הפריקונים, ולא נזכר במסרא האי דינא כלל לענן גדול, רק לענן קטן נזכר העולם למחמיר בעצמו שלא להניח תפילין: * דהאי קטן דנאק, פורש, ואז מליא באם יודע לשטור תפילין, שזו היא שיטת בעל העשר כמו ש"שטע שם, ומה דאין נזכרים כהיום לדקדק בזה, אפשר דהכ"מ לא ר"ס קנה קנהה רק לענן שלא יניח קום ברימנה ואלא לזה, וכן מוכח קצת בדרכי"משה, עין שם. אי נמי, דכל זה דנאק בזכונם ש"שטע מניחין תפילין כל היום ונאשה לזכר במש"סין, אבל כהיום שאין מניחין רק בזמן קריאת שמע ותפלה, חילקו מספאב ש"שטעו י"ג ש"שטע לשטור תפילין, ודען דמסבאר בספר, ב' אם לא משטעו שאין יודע לשטור תפילין: * וכן נראה, עין

חנן הוא: (ט) לחבול. במצות הנחתו, וכן ללמדו הדינים הנצרכים לנהוג⁽¹¹⁾: (י) דוקא. וקדם לכן אין מניחי ללבש תפילין אפילו אם ירצה, ודברדאי אין ידוע לשומר תפילין: (יא) מן י"ג שנים. הינו אפילו אם לא הביא שתי שערות (פמ"ג): (יב) וכן נהגו. ועששו ונהגו להניח שנים או שלשה חדשים קדם הזמן⁽¹²⁾ [מ"א]. וצ"ח בבארי הלכה. מרש המדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר. מכי להניח תפילין⁽¹³⁾, אבל אין שומע ואין מדבר. אין מוחין בידו מלהניחם אם רוצה⁽¹⁴⁾ [בה"ט]:

א (א) חולה מעים. והוא הדין (ב) מי ששטה משקה המושלשל:
(ב) פטור. משום התפליל בעי גזי נקי: (ג) מתפליל. מי

(ג) שבעל מצות תפלין מחמת חלי ועברו עליו שלשים יום שלא הניחם, משחזור ומניחם את צריב לברך (שהחינוך): (ד) צער. אפילו (ו) אם הולך

במשקים ובקדושות פטור, (ד) ואסור לו להתמיר על עצמו כזה, אלא בשעת קריאת שמע ותפלה אם יודע שייכל להתמיר את עצמו בגוף נקי ויכמו שכתב לשון הפסוק ב: (ה) פטור. שם (ו) מתוך התעוררים דעתו מהם, ואם ירצה להתמיר על עצמו (ו) ושא. מי (ז) שלבו עים, דיכנו שהולך במקנסים לכד ולמעלה הוא ערם ונאין בכלל זה מה שביד השנאר פתוח, לא יגיש תפלין, דאף דלכרך ושא ביון שערותו מקסה, פדמוכת בסימן עד, אפלו הכי אין נכוף שיהא מעלה לבו ויגיש תפלין;

ב (1) מי שִׁכְרִי לֹהֵ, לֹא פּוֹקֵד אֶם אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּבוֹדוֹ, בּוֹדָאִי אֵין לִכְסֵל
אֶפְלוּ תִפְלֵה בְּצַבּוֹר מִשּׁוּם זֶה: (2) לְהַתְפַּלֵּל, דּוֹקָא תִפְלָה, מִשּׁוּם דְּהוּא
פְּעוּמַד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְגַנְאִי הוּא לַעֲמֹד לְהַתְפַּלֵּל עַל דַּעַת שְׂיִפְסַק בְּאֻמְעָה
(אֵל שֶׁיִּשְׁרָלֵה הַיּוֹמָה) אֶרֶב הַיּוֹמָה שׁוֹמֵעַ וְנִרְבּוֹלָמִיד (מִסְכָּה) אֵל דְּלֵי מַחֲלֵי.

(ח) **משענת קריאת שמע.** ציון לקטן סימן פ במשנה ברורה כי שם ה' ראוי לכל בעבור השנים: (12) **זכרה.** ויזכר דבן 'שמוע' ואחריהם (חלילה)

[illegible]

לְעֵינֵי עֲבָדִים⁹⁹; וְעֵינֵי כְסָפֹר תִּסְפֹּת־שֹׁכֶת שְׁמֹכֵת כְּהָרִיא לְהַפֵּךְ, וְעֵינֵי
נָשִׁים אֵין וְרִיזוֹת לְהַזְהִיר: ד' (יֵד) לְהָרִי. וְכַעֲשֵׂינִי (ט) הָיָה נָקִי וְגַם
לִכְפֹּת אֶת עֲצָמוֹ וּלְמַשֵּׁךְ הַלֵּב לִירְאֵת שָׁמַיִם כְּדֵי לְהַסִּיחַ הַדַּעַת מִדְּבָרֵי

שער הציון

(א) מייאדם; (ב) באר היטב; (ג) מגן־אברהם; (ד) מגן־אברהם; (ה) פרישה; (ו) פרי־מגדים; (ז) מגן־אברהם ופרי־מגדים; (ח) פרי־מגדים בסימן לט; (ט) בית־יוסף; (י) בית־יוסף;

א. חליון קי ב. תשנכת
ראיש קלל ר. סימן א
ג. בקבולת ב ד. בית
ז. יוסף
ח. הירושלמי
ט. שטובא
י. בארנות מייס
יא. ראיה
יב. שטובא
יג. בשם
יד. הר"ט

הלכות תפילין סימן לו לח

ביאורים ומוספים

סימן לח

דין מי הם החיובים בתפילין והפטורים

[משנ"ב ס"ק ג]

מי שכתב מצות תפילין מן המצוות חלי וקצרו עליו שלשים יום שלא הניחם, קשה וימנעם אין צריך לכתב שהחיינו⁽¹⁾.

(1) ובטעם הדבר כתב בשו"ת חוות יאיר (סי' רלז), שהוא מקור דין זה שכתב שאין מצוה זו באה מזמן לזמן אין מברכין ברכת שהחיינו על קיומה, וכן כתב המשגיב לעיל (סי' כב ס"ק ב) לענין ברכת שהחיינו על מצות תפילין וציצית.

ולענין העושה לעצמו תפילין חדשות (ולא קנאן מן הסופר), ובפרט מי שמניח בפעם הראשונה בחייו, כתב בבית הלל לעיל (שם סי' ד"ה קנח) שיראה להכניס את עצמו לחיוב ברכת שהחיינו מצד אחר, ויכתוב לפטור גם את התפילין, ועיצה נפלאה לזה כתב הגר"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ד אות לג, ובשיח הלכה ח"א סי' כב אות כז) שלא יקנה האב לבנו את התפילין אלא ביום הבר מצוה [אף על גב שכבר הניחם קודם לכן], ואז יוכל הבן לברך שהחיינו, הן על עצם המצוה של התפילין, והן על הנחתם. והא דאמרין 'מצוות לאו ליהנות ניתנה', אין זה אלא בקונה תפילין ממעותיו, שלא התווסף אצלו אלא החסך של המצוה, אולם במקבל תפילין במתנה, יכול לברך שהחיינו שהרי נהנה מעצם הרכוש שקיבל.

[משנ"ב ס"ק ז]

דוקא תפילה, משום דהוא קעומד לפני המלך, וגנאי הוא לעמוד להתפלל על דעת שישקם באמצע עד שיקלה הריסו⁽²⁾, אכל קריאת שמע ובכריתיה קתרי⁽³⁾.

(2) ומי שיש לו חולי שמחמתו רגיל בהפחה תדיר, ואם לא יתפלל מפני שחושש להפיה נמצא שיפטור מתפילה לעולם, כתב לקמן (סי' פ ס"ק ד) שמותר לו להתפלל, כיון שאין איסור דרבנן של הפחה בתפילה שהוא ריח רע שאין לו עיקר, רוחה קריאת שמע שהיא מדאורייתא או תפילה שהיא מצוה דרבנן, ומי שמע ההפחה עצמה, כתב בשם הפרי"ש שיפטור מתפילתו עד שיכלה הריח, ולגבי הנחת תפילין, הביא שהפמי"ג הסתפק שיתכן שמותר לו להניח כדו שלא לעקור לעולם מצוה דאורייתא, וראה שם מה שביאר בכונת הפמי"ג.

(3) ולקמן (שם ס"ק ג) כתב, שהגנאי הוא מה שמפיח בשעה שעומד בתפילה לפני המלך, ובקריאת שמע מותר, כי אינו עומד בתפילה בפני המלך, אלא שמקיים במעשהו את רצון השם יתברך.

[משנ"ב ס"ק ט]

ויקרא בקו 'שמע' ואחר כך יתלצן⁽⁴⁾, ואם ידע שאין יכול לעצור עצמו מלקפץ אלא בקדי שייכל לחלץ השל-לאש⁽⁵⁾, אפלו קבי קתר להניח לקתלה את שניהם⁽⁶⁾, כן כתב המגן אברהם⁽⁷⁾.

(4) ולענין מי שקשה לו להימנע מלהפיה ולכן אינו יכול להתפלל בלא הפחה מועטת שאינה גורמת ריח רע שאוסר לעומדים לידו להתפלל, ובושה גדולה היא להתפלל בציבור בלא תפילין, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' יג) שמשום כבוד הבריות מותר לו ללבוש תפילין ולהזיז התפילין קצת ממקומן שלא יהיו מונחות על מקומן, ולא יהיו, ורק בשעת קריאת שמע ותפילה ילבשן כראוי.

(5) וכן להזיז את התפילין ולנתקן שלא יהיו מונחות על מקומן, כתב לקמן (סי' קג ס"ק ג) שמועיל לענין הפחה, כאילו חולצן.

(6) ומי שאינו יכול לעצור עצמו מלהפיה עד כדי שיניח את של יד המשך במילואים עמוד 8

[משנ"ב ס"ק ט]

במצות הנחתן, וכן ללמדו הדינים הנצרכים לזה⁽¹⁾.

(1) וכשקטן מניח תפילין, כתב בשו"ת צפנת פענח (ח"ב סי' ג-ד) שלא יברך על התפילין אלא אם כן אביו עזר לו להניחן, מאידך, בשו"ת אבן שתייה (סי' יד) וזרע אמת (ח"ג סי' ה) כתבו שאין לחוש בהנחתן הקטן לברכה לבטלה, ודאי שיכול לברך.

[משנ"ב ס"ק יב]

ועקשו נהגו להניח שנים או שלשה חדשים קדם הקצו⁽²⁾ וכו', קרב להניח תפילין⁽³⁾, אכל אין שומע ואין קדבר, אין מוחין בידו מלהניחם אם רוצה⁽⁴⁾.

(2) ויש הנוהגים להניח חודש קודם הזמן, כמבואר בערוך השלחן (סי' ד).

והנולד בחודש אדר של שנה פשוטה ונעשה בר מצוה בשנה מעוברת, כתב בשו"ת בית שלמה (אה"ע סי' נ) שאף שלדעת כל האחרונים אינו נעשה בר מצוה עד אדר שני, מימ כיון שלדעת הרי"ש הלוי הוא נעשה בר מצוה באדר ראשון, ראוי לחוש לדעה זו ולהניח תפילין כבר מאדר ראשון, כיון שהעיר המג"א שהמנהג הוא להניח קודם הזמן, אלא שיתחיל כמה ימים קודם יום הולדתו כדי שיראו שמתחיל להניח קודם זמנו ולא יטעו להחשיבו כבר מצוה לכל דבר עד שיגיע לאדר שני, והשלחן מלכים (סי' י אות רעז) כתב, שכמדהמה שלא נהגו בדבריה, ובשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' ט וח"ו סי' קה אות ב) כתב, שאף אלו שאינם נוהגים כהמג"א להקדים להניח תפילין קודם שנעשה בר מצוה, כבזה אופן יש להם מקום להחמיר בדבר הבית שלמה.

(3) וכן לגבי עניית אמן על ברכתו של חרש המדבר ואינו שומע, כתב לקמן (סי' קכד ס"ק מז) שודאי שהוא חייב בכל המצוות וצריך לענות אחריו, וביאר, שמה שכתב הפמי"ג (שם א"א סי' יד) שאין עונים אמן אחר חרש ושוטה, הוא רק שגרת הלשון, אבל באמת חרש המדבר ואינו שומע חייב בכל המצוות.

(4) ובטעם הדבר כתב השי"ר כנסת הגדולה (סי' לח אות ד) שכשם שגושים פטורות ואם רצו להניח אין מוחים בידן, הוא הדין באינו מדבר ואינו שומע.

ואף על פי שיכול הוא לסמן בידיו ולכתוב, כתבו בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"ד סי' מט) והגר"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' לד) שאין זה נחשב כדיבור ואינו נחשב כמדבר, ולגבי פיקח ונתחרש, כתב הביה"ל לקמן (סי' נה סי"ח ד"ה הוא) שגם הוא נחשב לשוטה.

[ביה"ל ד"ה לקטת לו]

או שאין לו את תפילין לקריאת שמע ותפילה בכל עת החוצה דמינו עד שיקשה לאיש⁽¹⁾.

(1) מבואר בדבריו שבהשאלת תפילין של גדול לקטן אין משום איסור הורדה מקדושה חמורה לקדושה קלה [וראה הליכות שלמה תפלה מילואים סי' ו, מה שביאר בזה], ולענין טלית, אם רשאי גדול להשאיל טליתו לקטן, ראה מה שכתבנו בזה במשגיב לעיל סי' טו ס"ק א.

[ביה"ל שם]

טח שאין כן בזמנו, מרע, ולא נקט כן בלולב⁽²⁾.

(2) ואף על פי שבלולב ודאי יוצא הבן בשל אביו ואין צריך האב לקנות לבנו לולב בפני עצמו, כתב לקמן (סי' תרנ"ו ס"ק ד) בשם יש אומרים, שמימי שידו משנת, טוב יותר שיקנה לבנו לולב מיוחד, כדי שיוכל הבן לעשות את הנענועים בשעת ההלל עם הציבור.

מילואים

סופרים

תמונת אות קוף וריש ושין ודיניהם המשך סוף המשנת סופרים

משנת

(2) ואם הרגל השמאלית דקה מאוד ובלא התבוננות נראית האות יותר כאות ה"א מאשר תי"ו, כתב בשו"ת שבט הלוי (שם אות ג) שיש לחוש שפסולה.

(3) והשיעור שיש לקצרה, כתב המקדש מעט (סי' ה) שלא תימשך הרגל למטה מתחת לשורה, אך מותר לעשותה בגודל שאר התיבות שבשורה. מאידך, בקול הרמזי (אות ת) כתב שיש לקצר את הרגל הימנית יותר מהשמאלית.

(4) ואם מלבד הרגל השמאלית יש קו דק בשפת הגג שמחבר בין קצה הגג לקצה הרגל, כתב בשו"ת שבט הלוי (תי"ה סי' ו אות ג) שהשתתה צורת האות בכך ונפסלה, ובתפילין ומוזות אין לה תקנה. (5) אכן אם משך את הבליטה שבתחתית הרגל הזו לצד שמאל עד קרוב לקצה הגג, כתב המקדש מעט (סי' ג) שכשרה היא.

(6) אכן באות תי"ו שנפסקה רגלה השמאלית מהגג, כתב השו"ע לעיל (סי' לב סכ"ה) שאם תינק קוראה כהוגן מועיל תיקון לחברה אף בתפילין ומוזות, ובטעם הדבר ביאר המקדש מעט (סי' ד) שעל ידי הבליטה מהרגל לצד שמאל ניכר שהיא אות תי"ו.

קצרה וכו', פ"י שיהיה סוף רגלה השמאלית כנגד סוף גגה (וכו', אם גגה עוברת לקלחה מרגלה והרגל באמצע, דינה כמו שנתקצר לעיל באות ה"א) וכו', שיש הפסק בארך האות, וצריך להקאות להתינוק⁶.

(1) ואם עשה לה גג קצר ונראית כאות וי"ו או זי"ן, כתב המקדש מעט (סי' א) שיתכן שפסולה אף בדיעבד (ומה שכתב השו"ע בסי' ב שבדיעבד כשרה אף כשאינה נראית כדל"ת, יתכן שהוא דוקא כשנראית כד"ש ולא כשנראית כזי"ן).

ואם עשה בתחתית הרגל הימנית בליטה לצד ימין, כתב בשו"ת שבט הלוי (תי"ה סי' ח אות יא) שהשתתה צורת האות בכך, והיא פסולה, אלא שבספר תורה אפשר להוסיף דיו בצד ימין ולעבות את הרגל כדי שתהיה בלא בליטה, אך בתפילין ומוזות יתכן שאין אפשרות לעשות כן מחמת שכבר נפסלו, ואף אם יתקן עכשיו, על כל פנים מה שכתוב בהבשר לאחר אות זו הוא שלא כסדרן. מאידך, בשו"ת מנחת יצחק (תי"ו סי' ד אות ו ו-ח) כתב שלא השתתה צורת האות בכך, ואם תינק קוראה כהוגן כשרה היא על ידי תיקון של עיבוי הירך. [וראה מה שכתבנו לעיל (אות ח"ת) לגבי אות ח"ת שיש בליטות בשני צידיה].

הלכות תפילין סימן לו לח

המשך מעמוד 130

יברכו משום ספק ברכות להקל. ולגבי תפילין שכתבן טומטום או אנדרוניגוס, כתב לקמן (סי' ט ס"ק ב) שהתפילין פסולות, כיון שהם בכלל ספק אשה.

[משנ"ב ס"ק יב]

ע"ן בפני-מגדים ש'הוא הדין לענין עכריס⁸.

(9) ובטעם הדבר שמוחים בעבדים הרוצים להניח תפילין, כתב הפמ"ג (משב"ז ס"ק ב) משום שגם הם אינם זכרים בגוף נקי, וגם גרועה דרגתם יותר משל נשים, שהרי הן נאמנות כד"ן עד אחד הנאמן באיסורים, ואילו סתם עבדים אינם נאמנים. וטעם נוסף, שאם יניח תפילין יש חשש שיטעו בו ויאמרו שהוא ישראל גמור. טעם נוסף כתב הדין (סוכה כ, ב ד"ה ואיכא) לשיטת הסוברים (עירובין צו, ב) שנשים אינן סומכות על הקרבן, שזה ולול בקדושת התפילין אם מניחן מי שאינו חייב בהן.

ואת של ראש, כתב לקמן (סי' פ ס"ק ד) שיניחן אחד אחד בלא ברכה.

(7) ובטעם הדבר כתב המחצה"ש (סי' ב) שעיקר הקפידא היא בתפילין של ראש משום שיש בהן שי"ן, מה שאין כן הדל"ת והי"ד שברצועות, שאינן נחשבות כאותיות. עוד כתב שם, שאת התפילין של יד יכול לבסות בשעה שמפית.

[משנ"ב ס"ק י]

וטומטום ואנדרוניגוס ח"בין בתפילין מספק קבל המצות⁸.

(8) לענין טומטום ואנדרוניגוס במצות ציצית, כתב השו"ע לעיל (סי' יז סי"ב) שלא יברכו עליה, וביאר במשנ"ב שם (סי' ז) שהטעם הוא כיון שיספק ברכות דרבנן להקל. והרמ"א שם כתב, שלפי המנהג שנשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא, גם טומטום ואנדרוניגוס יברכו על ציצית. ולברך על תפילין, כתב הנימוקי אורח חיים (סי' א) שלא

הלכות תפילין סימן לט מ

המשך מעמוד 136

(4) ואף שכתב 'ספרי תלמוד', הורה הגר"ש אלישיב (גנזי הקדוש פ"ב הע' כט) שאף בחומשים מותר, ואין לחלק ביניהם.

(5) אמנם לענין קדושת 'תשמישי קדושה', כתב לקמן (סי' קנד ס"ק ט) שתיבה המיוחדת לספרים המכוסים בנייר בעור או בקרשים, נחשבת 'תשמיש דתשמיש' ואינה צריכה גניזה, שאין הכריכה חשובה כספר עצמו.

את ארון הקודש, נחשב הארון כמונח ולא כתלוי, ויש לדון אם כונת המשנ"ב לחלק עליו בזה [וראה מה שכתב בזה בשו"ת מנחת יצחק תי"ו סי' יג].

[משנ"ב שם]

וספרים, כגון ספרי-תלמוד (כדומה⁸) וכו', ש'הלכות אין דומות לכיס לפי שהן קוהרות לשדור נהרי הן פסוד ע'צמו⁸.

הלכות תפילין סימן מ

המשך מעמוד סט

[משנ"ב ס"ק ו]

ע"ן לקמן בסימן רמ כמגן-אברהם סעיף-קטן טו"א.

דעת הגר"י קרליץ והגר"ח שיינברג (גנזי הקדוש שם) שיש להקל בזה כשהם מכוסים בכיסוי אחד.

הלכות תפלין סימן לח

באר הגולה סו

ה מושר גען כח
 ודעת הר"ף שם
 ו רא"ש פ"ק פ"ק
 המעלות ז' פ"ק כה
 ח שם כו ט רבנו
 יצחק ורמב"ם
 והנהגות אשרי בשם
 א"ר ירוש ורמב"ם יצחק

ה **אָפּל** (טו) **בּוֹתְבֵי תַפְלִין** (ז) **רֹאשׁוֹן** (יז) **אָסוּר לְהַנִּיחַ תַּפְלִין**: (יח) **מִפְּנֵי וְאֵילָף** (ה) **יֵט** **חֵבֶב אָפּלוּ בָּאוּ**
 (כ) **פְּנִים** (ו) **תְּרֻשׁוֹת**: ו' **בְּתַשְׁעָה בָּאָב** (כא) **חֲזִבִּין בְּתַפְלִין**: (ועין לְקַטְנֵי סִימָן תַּקְנָה): ז' (ח) **יִתְּנוּ וְשׁוֹשְׁבֵינֵיו**
 (פְּרוּשׁ, רַעֲיוֹ הַשְּׂמָחִים עִמּוֹ) (כב) **וְכָל בְּנֵי חֶפְזָה** (כג) **פְּטוּרִים, מִשּׁוּם דְּשִׁכִּית שְׁכָרוֹת וְקָלוֹת רֹאשׁ**:
 ח **כֹּהֲבֵי תַפְלִין וּמוֹזוֹת, *הֵם** (ט) **(כד) וְתַגְרִיהֶם** (כה) **וְתַגְרֵי תַגְרִיהֶם וְכָל הַעוֹסְקִים בְּמַלְאכַת שָׁמַיִם,**
 פְּטוּרִים מִמֶּהֱנִיחַ תַּפְלִין כָּל הַיּוֹם וְזֹלַת בִּשְׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע וְתַפְלָה: הֵגָה *וְאֵם הָיוּ (כו) *צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת

שערי תשובה

ביריד סו' וס' עכ"ל וע"ל ב"מ ס"ס כב: [ז] ראשון. עכ"ל, וי"ש בשמועה
 קרובה, סבב בש"ע בשם ספר שבת יחידה למחרי ציאלש ביריד שפוסקים לא נלו
 דעתם על יום כי קדם הנין הספד, ויש פנים לבא ולכאן, ועכ"ל עכ"ל בנפשה

לפרק אחר ויש דף יב סבב דנקטין דוקא יום המיתה ויום הקבורה פטור מן התפלין יום ראשון, אבל בשמירתה היה יום אחר והקבורה יום אחר חב חב בתפלין
 אפלו ביום ראשון ע"ש: (ה) **חֵבֶב**, משמע דחב מיד, אבל ביריד סימן שפח דחב אחר הנין הספד, עמ"א וע"ת. דחב הארי' נ"ל דאין להניח תפלין דר"ת כל ז'
 ימי אבילות: (ו) **תְּרֻשׁוֹת**, פי' מנחמים תרשים, ומ"א פסק דאם באו פנים תרשיות אינו מניח להם תפלין עד שילכו, אבל אם הניח אינו חולץ ע"ש: (ז) **יִתְּנוּ**
 וְשׁוֹשְׁבֵינֵיו, בתשובה רמ"א סי' קלב דחב דחטן דחטן הנה חב בתפלה ובתפלין, וכן נחשט המנהג דחטן הנה בארצות אלו דחטן וכל בני חסד קורין ומתפללין.
 ודחב המגיד ולי' הפקל לא הפסיד אם חטן מסב אצלם, ע"ש ובכנה"ג: (ח) **וְתַגְרִיהֶם**, דוקא הולקחים כדי להמציאם למכור למי שצריך להם, אבל אם עושה

באר היטב

(ז) **רֹאשׁוֹן**, פי' ביום הקבורה, דכיום המיתה פטור מכל המצות כל זמן שלא
 נקבר דאז מקרי אונן, והיה אם שמע שמועה קרובה אסור ג"כ להניח תפלין
 ביום הראשון כמו יום הקבורה, ט"ז ביריד סימן תב ס"ק א. ומחריש"ן בחדושי
 לפרק אחר ויש דף יב סבב דנקטין דוקא יום המיתה ויום הקבורה פטור מן התפלין יום ראשון, אבל בשמירתה היה יום אחר והקבורה יום אחר חב חב בתפלין
 אפלו ביום ראשון ע"ש: (ה) **חֵבֶב**, משמע דחב מיד, אבל ביריד סימן שפח דחב אחר הנין הספד, עמ"א וע"ת. דחב הארי' נ"ל דאין להניח תפלין דר"ת כל ז'
 ימי אבילות: (ו) **תְּרֻשׁוֹת**, פי' מנחמים תרשים, ומ"א פסק דאם באו פנים תרשיות אינו מניח להם תפלין עד שילכו, אבל אם הניח אינו חולץ ע"ש: (ז) **יִתְּנוּ**
 וְשׁוֹשְׁבֵינֵיו, בתשובה רמ"א סי' קלב דחב דחטן דחטן הנה חב בתפלה ובתפלין, וכן נחשט המנהג דחטן הנה בארצות אלו דחטן וכל בני חסד קורין ומתפללין.
 ודחב המגיד ולי' הפקל לא הפסיד אם חטן מסב אצלם, ע"ש ובכנה"ג: (ח) **וְתַגְרִיהֶם**, דוקא הולקחים כדי להמציאם למכור למי שצריך להם, אבל אם עושה

באר הגולה

במשנה ברוכה, ועין בפריימריה שפצצד לפסק כמו שכתב הפ"ח, דעל-קל'
 פנים קטן כן י"ב שנה תלמוד ומכין וכול להניח תפלין, דעליו בודאי
 נזכר לפסק, אם יודע לשמר את עצמו ממדברים הנזכרים בסמיו:

* **בּוֹתְבֵי תַפְלִין וּמוֹזוֹת וכו'**, דף צ"ד וז"ל, הכי אימא בנמצא וכל
 הראשונים: * **הֵם וְתַגְרִיהֶם וכו'**, עין במשנה ברוכה מה שפצצנו בשם
 הסג"מ אברהם, ולענין דעתי צריך ציון מביא מצד צד פכ עמוד, כי סבר מצד
 קצבית שחלוקה וזר סבר לאו מצד קצבית שחלוקה מהפך, ועין ברש"י שם ד"ה
 במלות צריך וכו', אפלו הכי אימא מצד עכ"ל, דרי דסבירא לה לרבי עקיבא,
 דהכלה כמותו, דאפלו היכא שהוא מכון להתאחד גס"פן מקרי עוסק במצוה ופטור⁽²⁰⁾
 מלסיחב דפסא, דעל-ידיו הוי שומר שבו, ואלו דנקטת הסג"מ כמה שאמר
 סר סבר מצד קצבית שחלוקה, הנין שפסחא מכון בזה לקים מצד בורא ומכון
 להתאחד גס"פן, ודכי אלישור סבר דלמנחלו לכד סכנו, וכעין מה שפירש רש"י
 בפסחים דף ח עמוד ב דבור המתחיל כרי זה צריך גמור וכו' וסמכין אף וכו', ויש
 בעמוד א דבור המתחיל וכתא נחא וכו', עין שם, אבל אם אנו יודעין שפנחנו רק
 כדי להרויח, לא מקרי עוסק במצוה, ומכל מקום נראה לי דאם נחתנו לענין שפחא
 מקרי עוסק במצוה⁽²¹⁾, וכענין מה שפסק האלה בזה בסימן תפס"ט ע"פ קטן ח, דאם
 תפס"ט שפס"ט להחליט דאם נחא ב"ד מצוה נחא ב"ד חובתו, ודע עוד דלענין
 מחיבת סת"ם גופא, כמו שפצצו שהחובת נחתו להחשבה, מסתמקא לומר דאפלו
 הכי מקרי בכלל עוסק במצוה, אף דלכאורה הוא הנין דף דסמכין אכרסם שהביא
 ספרוש רש"י, נראה לעניות דעתי לחלק, אף דעל-ידיו יכל סמכין גס"פן מהפך
 של הסג"מ אברהם, והוא: דלענין מחיבת גופא דהיא בודאי עצם מצוה דכתיב
 "וכתבתם", ורק דאניה גבר מצוה קדם השמירה, וכדמכין במנחות מא ע"ב, הוא
 תמיד בכלל עוסק במצוה, ואפלו אם אנו יודעין שפס"ט שפס"ט להחליט דאם נחא ב"ד מצוה נחא ב"ד חובתו, ודע עוד דלענין
 בשביל שבר ואלו זה לא היה מתחיל, מכל מקום אמרנו דהשפעה שחובת אין מכון
 כלל, רק שחובת סתם לשם מצוה תפלין בדין, וזה שפירש רש"י "הולקחין כדי
 להמציאם וכו'", הלא רק על ונתגריהם פירש, ונחתנו דשם הלא הפסחא בענין תפלין
 לא נזכר בשום מקום למצוה: ואפלו אם נאמר דמה שהוא מוכר לא היה אדם הערוך
 תפלין הוא בכלל עוסק במצוה, על-פ"פנים בשעה שהוא קונה התפלין מסופר
 כדי להסיר בהם אין שם לצחצח עצם פועל המצוה כלל בהשפעה גופא, ונאמר
 פסוק בכל גויה, לכן פירש רש"י "הולקחין כדי להמציאם למכור למי שצריך להם",
 ודעה לומר דאז על-ידיו שפסחא שהוא לשם מצוה מחשיב פועל למכור למי שצריך להם,
 מה שאין פן בענין תפלין אבות וכתובת סת"ם וכתא נחא, והפועל גופא הוא בכלל
 עוסק במצוה: * **וְאֵם הָיוּ וכו'**, עין בעל-תמיד ובסג"מ אברהם ובכאור הג"א
 ושאר אחרונים דדעת הרמ"א לפסק בתלמודא דידן ולא בתלמודא, על-כן פטור
 אף מקריאת שמע והפסד גופא, ולא בהסמכין ודלית בכל גויה חב בקריאת שמע
 והפסד, ומשמע מעלת-תמיד ומג"מ אברהם דהכלה בסמ"א: * **צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת**

משנה ברוכה

הבאי המדקים לגוף ולנפש, ולפנות הלב לקבל עליו על מלכות שמים
בְּרֻשָּׁה: ה' (טו) בּוֹתְבֵי תַפְלִין, פירוש, אפלו ביום שנקבר⁽¹⁾
 (יט) שאינו יום המיתה⁽¹¹⁾, כיון שהוא יום ראשון לאבילות ולמנחמים,
 ועל-כן אפלו אם נקבר (יז) בלילה לא יניח תפלין ביום⁽¹²⁾; אבל אם מת
 או נקבר בחל-המועד, מניח תפלין בין בחל-המועד⁽¹³⁾ [והפריימריה]
 בסימן עא מפסק בזה, דמכל מקום יום מר הוא לו היום הראשון,
 ועל-פ"פנים צריך לזהר שלא לברך עליהו, וכלאו הכי המנהג שלא
 לברך על תפלין בחל-המועד⁽¹⁴⁾ וכן לאחר המועד אף שהוא יום ראשון
 לאבילות, מכל מקום כבר נחמדה מנחמים במועד, וכן בשוקבר ביום-
 טוב שני יניח תפלין באסור-הטעם⁽¹⁵⁾, דיום-טוב שני עולה למנחם שבועה,
 ויום שאחר המועד נחשב לשני, וכן אם שמע שמועה קרובה [דהנינו
 בתוך שלשים אפלו ביום שלשים עצמן] גס"פן דינו ביום הקבורה⁽¹⁶⁾,
 ולכן אפלו אם שמע בלילה, לא יניח תפלין ביום: ואפלו בא לו
 שמועה קרובה שפס"ט הניח תפלין ונתחיל להתפסל, חולצו. ואם
 שמע שמועה רחוקה, דהנינו לאחר שלשים שאין האבילות רק שעה
 אחת, מתר להניח תפלין, וכל-ישבן שאין צריך לחלצו: ועל-כן אם בא
 לו השמועה באמצע פסוקי דמרה וכתא נחא, לא יחליץ התפלין, רק
 יחליץ מנעליו משום אבילות: ואם על-ידיו השמועה בא לידי כפי, צריך
 לחלצו, כדמכין מידה-דעה סימן שפח ע"פ ב וסימן תב בש"ד ע"פ-
 קטן ב, ועין לקמן בסעיף ט"ז: (יז) **אָסוּר**, דתפלין נקראין פאר בפסוק,

ואבל מעולל באפר, ואין נאה לתת פאר תחת אפר: (יח) **מִפְּנֵי**
וְאֵילָף, דכתיב "ואתריתה ביום מר", שמע מנה דעקר מרירות הוא יום
 ראשון: (יט) **חֵבֶב**, משמע דחב מיד: ויש פוסקים (יג) דכיום שני אין
 להניח קדם הנין, על-כן מהנכון להמתיך מלהניח עד אחר הנין:
 (כ) **פְּנִים תְּרֻשׁוֹת**, לנחם אותו, ומשמע דמניח להתחלה, אבל
 (יד) האחרונים מסקי דאין להניח בפניהם תפלין עד שילכו להם, אלא
 דאין חולץ אם הניח קדם שבאו פנים תרשיות: ו' **(כא) חֲזִבִּין**
בְּתַפְלִין⁽¹⁷⁾, הלא חמיר תשעה באב משאר ימי אבילות: ז' **(כב) וְכָל**
בְּנֵי חֶפְזָה וכו', ודוקא (טו) במקום חפזה, דשם שכינת שכרות וקלות-
 ראש: (כג) **פְּטוּרִים**, בתשובה רמ"א סימן קלב דחב דהאימא שאף
 החתן חב בקריאת שמע ותפלה נכמו שכתב בסימן ע, מפילא חזבין
 החתן וכל בני חפזה גם בתפלין, עין שם, ועין במג"מ אברהם שפסחא דהנין
 וגם לענין תפלה, המכל דדעת רש"י לפטר בעת המשתה לא הפסיד אם החתן מסב אצלם, דאז הוי מצוה לדעת רש"י, אבל מדברי הגר"א
 בבאורו משמע שאין להקל לענין תפלה, וכמו שכתב בבית-יוסף בסימן רלב, ועין בעלת-תמיד ובכרפ"י וס"פ שכתבו ונתפשט המנהג בהרמ"א
 שהתחן וכל סיעתו קורין ומניחין תפלין ומתפללין מיום הראשון עד יום השביעי: ח' **(כד) וְתַגְרִיהֶם**, אף שפירושין מנה, ודוקא אם עקר
 בנחם כדי להמציאם למכור למי שצריך להם, אבל אם עקר בנחם רק להשפעה לא מקרי עוסק במצוה⁽¹⁸⁾ [מ"א]: (כה) **וְתַגְרֵי תַגְרִיהֶם**, הקונים
 מן הקונים למכור על-יד: (כו) **צְרִיכִים וכו'**, כגון שנודמן לו קונה שרופה לקנות סת"ם, והקונה רוצה לפרש בים או בשירא עכשו,

שער הציון

(יט) ט"ז ואלהיה בזה ודגול מרכבה ביוה"דעה סימן שפח ודורן-הסחים, וכן תסכים בשערי-תשובה, הלא במחריש"ן וס"פ אדם: (יז) אלהיה בזה ודורן-הסחים
 וכן כל הפס"קטן: (יג) יורה-דעה סימן שפח: (יד) סג"מ אברהם ופריימריה: (טו) לקח-תמודות:

